

Hallintosäännön muutokset 1.6.2025 alkaen / uuden valtuustokauden toimielimet ja organisaatio

Kunnanhallitus 10.02.2025
936/00.01.01/2024

Valmistelijat yhteisöjohtaja Jarkko Rikkilä, elinvoimapäällikkö Maria Virtanen, yhdyskuntajohtaja Tiia Levonmaa, talousjohtaja Kari Auvinen, johdon erityisavustaja Tuulia Rinne, muu johtoryhmä

Valtuuston 27.11.2024 § 90 hyväksymässä vuoden 2025 talousarviossa todetaan, että kevään kuntavaalien jälkeen kunnassa nyt toimivat elinvoimajaosto ja yhteisölautakunta lakkautetaan, ja ne yhdistyvät yhdeksi uudeksi lautakunnaksi. Samassa aikataulussa myös viranomaislautakunta lakkautetaan ja sen tehtävät siirretään yhdyskuntalautakunnalle. Muutokset tulevat voimaan 1.6.2025, kun uusi valtuustokausi alkaa.

Hallintosääntö on kunnan ainoa pakollinen johtosääntö, ja kuntalaki määrittää sen vähimmäisisällön. Kuntalain 90 §:n mukaan hallintosäännössä päätetään toimielimistä ja johtamisesta. Näin ollen uudistus edellyttää hallintosäännön muuttamista.

Tämä hallintosääntöpäätös koostuu neljästä eri kokonaisuudesta:

- A) Elinvoima- ja yhteisölautakunnan perustaminen
- B) Viranomaislautakunnan lakkauttaminen ja tehtävien siirto yhdyskuntalautakunnalle
- C) Tarkastuslautakunnan jäsenmäärän lisääminen
- D) Valtuuston puheenjohtajiston määrän vähentäminen

Uudistuksella pyritään luomaan kuntaan toimiva ja tarkoituksenmukainen toimielin- ja organisaatorakenne, joka vastaa kunnan viime vuosien aikana muuttunutta lakisäateistä tehtäväkenttää ja roolia. Uudistuksella tavoitellaan myös myönteistä vaikutusta kunnan talouteen.

A) Elinvoima- ja yhteisölautakunnan perustaminen

Esityksen mukaan kunnan tehtäviä hoitaisi uudella valtuustokaudella kolme valtuuston hallintosäännössä erikseen asettamaa toimielintä: kasvatus- ja opetuslautakunta, yhdyskuntalautakunta sekä perustettava elinvoima- ja yhteisölautakunta. Muutos tarkoittaisi nykymallisen yhteisölautakunnan ja elinvoimajaoston lakkauttamista ja näiden tehtävien uudelleenjakoa uudistettuun toimielinrakenteeseen.

Elinvoima- ja yhteisölautakunnassa olisi yksitoista (11) jäsentä, joista valtuusto valitsee lautakunnan puheenjohtajan ja kaksi varapuheenjohtajaa. Elinvoima- ja yhteisölautakunnalle asiat esittelisi kehitysjohtaja.

Tehtävien uudelleenjaossa yhteisölautakunnan palvelut siirtyisivät sellaisenaan uuden lautakunnan vastuulle ja elinvoimajaoston tehtäväkenttä jakautuisi uuden lautakunnan ja kunnanhallituksen kesken. Uuden lautakunnan tehtävissä painottuisi ne palvelut, joilla kunta edistää asukkaidensa ja yhteisöjensä hyvinvointia ja tämän kautta alueen elinvoimaa. Uusi lautakunta vastaisi seuraavista kunnan palveluista:

- työllistymistä ja yrittäjyyttä edistävien palveluiden järjestämisestä (työllisyysalueen ja kunnan välisin tehtäväjaoiin), kotoutumispalvelut, maaseutupalvelut, etsivä nuorisotyö, nuorten työpajatoiminta sekä

Ohjaamo-palvelut. Nämä palvelut järjestetään nyt elinvoimajaoston alaisuudessa.

- kirjastopalvelut, kulttuuripalvelut, liikuntapalvelut sekä nuorisopalvelut. Nämä palvelut järjestetään tällä hetkellä yhteisölautakunnan alaisuudessa. Huom. taiteen perusopetus siirtyisi kasvatusta- ja opetuslautakunnan tehtäviin, joka jo nykyisen toimivaltansa puitteissa päättää taiteen perusopetuksen opetustuntitilauksista Pirkan opistolta.

Lisäksi elinvoima- ja yhteisölautakunta vastaisi koko kunnan laaja-alaisesta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen koordinoinnista ja siihen liittyvästä ennaltaehkäisevästä toiminnasta. Tämän tehtävän osana lautakunta valmistelisi nykyisen yhteisölautakunnan tavoin hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman sekä vuosittaisen raportin kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä. Lautakunta vastaisi myös kunnan elinvoiman edistämiseen tähtäävien toimien kokonaiskoordinaatiosta. Tähän kokonaisuuteen liittyisi hallintosääntöön kirjattava elinvoimaohjelman valmistelutehtävä.

Kunnanhallituksen toimivaltaan palautuisi päättäminen Lempäälän Kehitys Oy:n ja Business Tampereen palvelusopimuksista, joilla kunta hankkii tarvitsemiaan elinkeinopalveluja. Kunnanhallituksen tehtäviin tarkennettaisiin myös kunnan elinkeinopolitiikasta vastaaminen. Lisäyksen tarkoituksena on selkeyttää niiden päätösten toimivaltaa kunnanhallitukselle, joiden toimivalta ei palveluiden tuottamisen kautta kuulu hallintosäännön mukaisesti muulle toimielimelle. Käytännössä elinkeinopoliittisia päätöksiä tehdään kaikissa kunnan toimielimissä, mutta kokonaisvaltainen elinkeinopolitiikka ja toimivallan näkökulmasta monitulkintaisten elinkeinopoliittisten päätösten toimivalta on perusteltua kuulua kunnanhallitukselle. Kuitenkin työllisyys- ja maahanmuuttopolitiikka kuuluisi uuden lautakunnan toimivaltaan.

Elinvoima- ja yhteisölautakunnan järjestämistä varten kuuluvat palvelut kuvattaisiin hallintosäännössä (*Luku 5 § 5 Elinvoima- ja yhteisölautakunnan tehtävät ja toimivalta*), ja lautakunta käyttäisi näitä palveluita koskien lautakuntien yleistä ratkaisuvalltaa (*Luku 5 § 3 Lautakuntien yleistehtävät ja ratkaisuvallta*). Näiden lisäksi elinvoima- ja yhteisölautakunnan toimivaltaan kuvattaisiin ne yksittäiset, kunnan lakisääteiseen päätösvaltaan ja kunnan itsehallintoon ja toimivallan sisäisiin järjestelyihin liittyvät asiat, joissa lautakunnalla on toimivalta tehdä päätöksiä.

Elinvoima- ja yhteisölautakunnan alla toimisi elinvoima- ja yhteisöpalveluiden palvelualue, jota johtaisi kehitysjohtaja (palvelualuejohtaja, uusi virka). Kehitysjohtajan päätösvalta perustuisi hallintosäännön mukaiseen palvelualuejohtajille kuuluvaan yleiseen toimivaltaan sekä kehitysjohtajan erityistoimivaltaan. Todettakoon, että palvelualuejohtajien yleiseen toimivaltaan kuuluu päättää palvelualueensa erityislainsäädännön antamasta toimivallan jaosta, ellei hallintosäännössä muuta määritellä. Näin ollen palvelualueen erityislainsäädäntöön kuuluvat, mutta hallintosäännössä erikseen mainitsemattomat kunnan päätösvaltaan kuuluvat asiat jäävät palvelualuejohtajan ratkaistavaksi tai delegoitavaksi.

Kehitysjohtajan erityistoimivalta on koottu hallintosääntöesitykseen nykyisen yhteisöjohtajan ja elinvoimapäällikön tehtävistä ja toimivallasta tarkoituksenmukaisessa laajuudessa. Erityistoimivaltaan on tehty tarkennuksia uuden lainsäädännön osalta ja lisäyksiä hyvinvointijohtamisen ja työllisyysalueeseen liittyvään yhdyspintatyöhön.

Alle on koottu hallintosäännön kohdat, joiden perusteella lautakunta ja palvelualuejohtaja käyttävät kunnan päätösvaltaa:

Elinvoima- ja yhteisölautakunta	Kehitysjohtaja
-Lautakuntien yleistehtävät ja ratkaisovalta (luku 5 § 3) -Elinvoima- ja yhteisölautakunnan tehtävät ja toimivalta (luku 5 § 5) -Muut hallintosäännön lautakuntia koskevat kirjaukset (mm. luku 9 Taloudenhoito)	-Palvelualuejohtaja (luku 3 § 3.1) -Kehitysjohtaja (luku 3 § 5.2.1) -Muut hallintosäännön palvelualuejohtajia koskevat kirjaukset (mm. luku 7 Toimivalta henkilöstöasioissa)

Laaja vaikutustenarviointi: Elinvoimajaoston ja yhteisölautakunnan lakkauttamista sekä uuden lautakunnan ja sen alaisen palvelualueen perustamista koskeva laaja ennakkovaikutustenarviointi on kokousasian liitteenä. Liitte sisältää arviot uudistuksen talous- ja henkilöstövaikutuksista.

Kunnan tehtävät ja toimivalta elinvoiman edistämiseksi: taustaa uudistuksen mukaiseen tehtävien ja toimivallan jakoon

Kuntalain 1 §:n mukaan kunnan perustehtävänä on asukkaiden hyvinvoinnin lisäksi alueen elinvoiman edistäminen. Tämä tehtävä on ensisijaisesti kunnan päätösvaltaa käyttävällä valtuustolla ja sen päätöksiä toimeenpanevalla hallituksella. Valtuusto voi lain puitteissa hallintosäännöllä siirtää tehtäviään ja toimivaltaansa muille kunnan toimielimille ja näin jakaa elinvoimatehtävään liittyvää vastuuta. Elinvoimaa edistetään kaikissa kunnan palveluista vastaavissa toimielimissä niiden tehtävien ja toimivallan puitteissa.

Hallintosääntöesityksessä toimielinten tehtävät on jäsenetty pääosin palvelutehtävien kautta. Kuitenkin osa tehtävistä on kuvattu politiikkatehtävänä. Palvelutehtävän myötä toimielimellä on palvelun järjestämisvastuu ja päätösvalta merkittävässä palvelua koskevissa muutoksissa. Poliittikkatehtävän myötä toimielin voi ottaa kantaa politiikanalaan kuuluviin asioihin.

Tämä hallintosääntöesitys on luotu näkemyksestä, jossa kunnan elinvoiman edistäminen on koko kunnan yhteinen tehtävä. Kunnan tehtävänä on edistää alueensa elinvoimaa kaikessa toiminnassaan, ja näin ollen tehtävää ei ole yleisessä laajuudessa kannattavaa tai tarkoituksenmukaista vastuuttaa vain yhdelle kunnan toimielimelle. Kuitenkin on koettu tarpeelliseksi, että yhdellä toimielimellä on asiassa koordinoituvastuu. Näin ollen elinvoima- ja yhteisölautakunnan tehtäviin on valmisteltu kunnan elinvoiman edistämiseen tähtäävien toimien kokonaiskoordinaatio. Tämä tehtävä realisoituisi erityisesti elinvoimaohjelman valmistelussa.

Elinvoima- ja yhteisölautakunta vastaisi konkreettisesta toiminnasta kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi: tehtäviin kuuluisi työllisyydenhoito, kotoutuminen, näihin liittyvä elinikäisen oppimisen ohjaus sekä vapaa-aikaan liittyvät palvelut (kulttuuri, liikunta, nuoriso, kirjasto) kuntalaisen koko elämänkaaren ajalta. Kaikki edellä mainitut tehtävät liittyvät vahvasti myös kunnan elinvoiman edistämiseen. Esimerkiksi työllisyydenhoidolla on suora vaikutus asukkaiden hyvinvointiin, mutta myös elinkeinopolitiikan tavoitteleva vaikutus kunnan verotuloihin ja käytettävissä oleviin resursseihin. Lautakunnan tehtävissä yhdistyisi merkittävällä tavalla elinvoimaan, hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen ja yhteisöllisyyteen kuuluvat tehtävät.

Kunnan elinvoima- ja hyvinvointitehtävien uudelleenrakentaminen kunnan poliittiseen ja operatiiviseen organisaatioon aloitettiin jo vuonna 2022. Tällöin kuntaan perustettiin kunnanhallituksen alainen elinvoimajaosto ja sivistyslautakunnan alainen osallisuusjaosto. Muutosten tarkoituksena oli valmistautua kunnan ”uuteen rooliin”, jolle antoi tilaa tuleva sosiaali-, terveys- ja pelastuspalveluiden siirto pois kuntien järjestämisvastuulta. ”Uudessa kunnassa” painopisteiden nähtiin siirtyvän kohti osallisuus-, elinvoima- ja edunvalvontaroolia. Vuoden 2023 alussa osallisuusjaoston tilalle perustettiin yhteisölautakunta. Työllisyyspalveluista vastaavan elinvoimajaoston toiminta päädyttiin pitämään sellaisenaan, sillä tulevien työllisyysalueiden toiminnasta ei ollut vielä riittävästi tietoa kunnan toimielinrakenteen uudelleentarkastelua varten. Uuden valtuustokauden alkamisen myötä on sopiva hetki tarkastella toimielinrakennetta uudelleen: kunnalla on nyt kokemus aikaisempien toimielinten toiminnasta soteuudistuksen jälkeiseltä ajalta ja työllisyysalueenkin toiminta on jo alkanut.

B) Viranomaislautakunnan lakkauttaminen ja tehtävien siirto yhdyskuntalautakunnalle

Esityksen mukaan viranomaislautakunta lakkautetaan ja sille kuuluvat tehtävät ja toimivalta siirretään yhdyskuntalautakunnalle. Siirtyviä tehtäviä olisivat rakennusvalvonnan, ympäristönsuojelun, hulevesien valvonnan sekä leirintäalueita koskevat viranomaistehtävät. Yhdyskuntalautakunnan esittelijöihin lisättäisiin ympäristöpäällikkö, joka esittelisi siirtyviin tehtäviin liittyvät viranomaisasiat.

Viranomaistehtävien siirtoon yhdyskuntalautakunnalle ei ole lain näkökulmasta estettä. Rakennusvalvontaviranomaisen, ympäristönsuojeluviranomaisen ja ulkoilulain 20 §:n mukaisten tehtävien hoitoa rajaa vain säännökset, jotka estävät tehtävien siirtämisen kunnanhallitukselle (rakentamislaki § 99, kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annettu laki § 5). Näistä asioista päättämässä eivät saa olla ne yhdyskuntalautakunnan mahdolliset jäsenet, jotka samalla olisivat kunnanhallituksen jäseniä tai varajäseniä. Hallintosääntöön ei kuitenkaan siirretä viranomaislautakunnassa käytössä olevaa lautakunnan jäsenen vaalikelpoisuutta rajaavaa kirjausta, vaan mahdollinen esteellisyys ratkaistaisiin aina tapauskohtaisesti.

Viranomaislautakunnan lakkauttamista puoltaa lautakunnassa käsiteltävien asioiden väheneminen, sillä uuden rakentamislain myötä luvanvaraisuus tietyistä pienemmistä hankkeista poistuu. Viranomaislautakunnan lakkauttamisen myötä kaavalausuntoja korvattaisiin viranhaltijaneuvotteluilla/-lausunnoilla, mikä vähentää byrokratiaa ja sujuvoittaa kaavojen käsittelyä.

C) Tarkastuslautakunnan jäsenmäärän lisääminen

Tarkastuslautakunnassa on tällä hetkellä viisi jäsentä. Esityksen mukaan tarkastuslautakunnan jäsenmäärää kasvatetaan seitsemään jäseneseen. Muutoksella pyritään voimaakkaampaan parlamentaarisuuteen eli mahdollistetaan tarkastuslautakunnan laajempi puoluepoliittinen edustus.

D) Valtuuston varapuheenjohtajien määrän vähentäminen

Lempäälän kunnanvaltuuston puheenjohtajistoon kuuluu tällä hetkellä puheenjohtaja ja neljä varapuheenjohtajaa. Puheenjohtaja ja kolme ensimmäistä varapuheenjohtajaa ovat oikeutettuja vuosipalkkioon.

Esityksen mukaan valtuustossa olisi uudella valtuustokaudella yksi puheenjohtaja ja kaksi varapuheenjohtajaa.

Valmistelu ja osallistaminen

Ensimmäinen maininta toimielin- ja organisaatiouudistuksen käynnistämisestä tehtiin helmikuussa 2024 osana kunnanhallituksen sopeutusohjelmaa koskevaa välipäätöstä (KH 12.2.2024 § 29). Tuolloin kunnanhallitus totesi, että toimielin- ja organisaatorakennetta koskevat toimet linjataan 31.12.2024 mennessä, ja että toimielin- ja organisaatorakennetta ei käsitellä osana sopeutusohjelmaa.

Puoluejärjestöjen välisten neuvottelujen tulokset toimitettiin kunnan viranhaltijavalmisteluun syyskuun 2024 alussa, jonka jälkeen muutoksia on käsitelty yleisellä tasolla kunnanhallituksen talousarvioseminaarissa 4.10.2024 ja valtuuston talousarvioinfossa 13.11.2024. Organisaatiomuutokset kirjattiin sekä valtuuston hyväksymään talousarvioon (KV 27.11.2024 § 90) että kunnanhallituksen palvelusuunnitelmaan (KH 9.12.2024 § 293). Tammikuussa 2025 valtuusto käsittelee tarkempia hallintosääntöä koskevia valmistelutietoja osana valtuustoinfoa.

Organisaatio- ja toimielinuudistusta koskevia jatkuvan neuvotteluperiaatteen mukaisesti käytäviä edustuksellisia yhteistoimintaneuvotteluita on käyty syyskuusta 2024 alkaen. Hallintosäännön muutoksia koskeva neuvotteluelvoite täytettiin yhteistoimintaneuvotteluissa 27.1.2025. Niiden viranhaltijoiden kanssa, joiden tehtäviin ja/tai toimivaltaan hallintosäännön muutoksella on vaikutuksia, on käyty henkilökohtaiset yhteistoimintaneuvottelut ja kuulemiset. Kaikki neuvottelut päättyivät yksimielisinä.

Myös henkilöstö osallistettiin vahvasti muutoksen valmisteluun. Yhteisöpalveluiden ja elinvoimapalveluiden henkilöstö osallistettiin valmisteluun 25.11.-11.12. välisenä aikana, ja henkilöstön kommentit on huomioitu hallintosäännön kirjauksissa sekä ennakkovaikutusten arvioinnissa. Tämän jälkeen muutosta on käsitelty viikoittain yhteisöpalveluiden ja elinvoimapalveluiden johtoryhmätasolla.

Kunnan vaikuttamistoimielimistä seniorineuvosto on välittänyt kuntaan uudistusta koskevan lausunnon joulukuussa 2024.

Hallintosääntöliite

Päätösesityksen mukainen hallintosääntö on kokousasian liitteenä. Hallintosäännöstä on poistettu kaikki yhteisölautakuntaan, yhteisöpalveluihin ja yhteisöjohtajaan sekä elinvoimajaostoon, elinvoimapalveluiden tehtäväalueeseen ja elinvoimapäällikköön liittyvät kirjaukset. Viranomaislautakunnan toimivalta on siirretty lähes sellaisenaan yhdyskuntalautakunnan toimivaltaan: kuitenkin rakentamislain lupa-asioita koskevia kohtia on poistettu ja korvattu yksinkertaisemmilla ja yleisemmillä kirjauksilla.

Liitteisiin on korostettu keltaisella uudet tekstit ja punaisella hallintosäännöstä poistuvat tekstit. Jos teksti on sekä keltaisella että punaisella, on toimivaltakokonaisuuden sijaintia hallintosäännössä siirretty, mutta myös esitetty poistettavaksi. Hallintosäännön sisällysluettelo on korostettu vihreällä kaikki ne kohdat, joihin esitetään muutoksia.

Hallintosääntöliitteessä on huomioitu maaliskuussa voimaan tulevat konsernin yhteisiä palveluita koskevat hallintosäännön muutokset, jotka valtuusto hyväksyi 30.10.2024 § 75 sekä valtuuston 22.1.2025 § 11 päättämät yksittäiset hallintosääntömuutokset.

Kokousasian liitteenä on myös päivitetty hallintosäännön liite organisaatiokaaviosta.

Toimivalta: kuntalain 14 §:n mukaan valtuusto päättää hallintosäännöstä. Kuntalain 90 §:n mukaan hallintosäännössä annetaan tarpeelliset määräykset toimielimistä ja johtamisesta, toimivallan siirtämisestä ja esittelystä.

Lisätietoja kunnanjohtaja Noora Pajari, puh. 040 769 5259

Esittelijä	Kunnanjohtaja
Päätösehdotus	Kunnanhallitus esittää, että valtuusto päättää hyväksyä liitteenä olevan hallintosäännön siten, että se astuu voimaan 1.6.2025.
Päätös	
Tiedoksi	kunnan johtoryhmä, talousprosessi, henkilöstöprosessi, hallintoprosessi, yhteisölautakunta, yhdyskuntalautakunta, viranomaislautakunta, kasvatus- ja opetuslautakunta, elinvoimajaosto